

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. ולא אמרן אלא חד אבל בתרי לא וחד נמי לא אמרן אלא בדיני דמניסתא אבל בי דוואר אינהו נמי חד אמומתא שדו ליה.....2
- ב. איבעיא לן אדם חשוב דסמכי עליה כבי תרי מפקי ממונא אפומיה ... לא מצי משתמיט להו ומצי לאסהודי תיקו.....3
- ג. זבין מעכו"ם וזבין לעכו"ם ליכא משום דינא דבר מצרא.....4
- ד. ארבעית לי אריא אמצראי משמתינן ליה עד דקביל עליה כל אונסא דאתי מחמתיה 5
- ה. נטלו .. ונתנו לו ... אחרת הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן.....7
- ו. המציל מן הנהר או מן הגיים או מן הלסטיין ... וכן נחיל של דבורים אם נתיאשו הרי אלו שלו.....8
- ז. נאמנת אשה או קטן לומר מכאן יצא נחיל זה ומהלך בתוך שדה חבירו להציל את נחילו ואם הזיק משלם מה שהזיק.....10
- ח. אבל לא יקוץ את סוכו על מנת ליתן את הדמים.....10
- ט. אם בא להחזיר יחזיר לבעלים ראשונים מ"ט יאוש כדי קני מיהו אי אמר אי אפשי בממון שאינו שלי מחזיר לבעלים הראשונים.....11
- י. עכו"ם דדייני בגיתי לא מייאש ישראל כיון דאמרי מימר מייאש.....11
- יא. עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתן ושל עבדן אין מחשבה מטמאתן של גזלן אין מחשבה מטמאתן ושל גנב מחשבה מטמאתן.....13
- יב. הגנב והגזלן והאנס הקדשן הקדשן ותרומתן תרומה ומעשרותן מעשר.....13
- יג. נאמנת אשה וקטן ... כגון שהיו בעלים מרדפינן אחריהם ואשה וקטן מסיחין לפי תומם ואומר מכאן יצא נחיל זה.....14
- יד. אין מסיח לפי תומו כשר אלא לעדות אשה בלבד.....15
- טו. מעשה באדם אחד שהיה מסיח לפי תומו ... והטבילוני לאכול בתרומה ... והעלהו רבי לכהונה על פיו בתרומה דרבנן.....20
- טז. מעשה בא לפני רבי בתינוק אחד שהיה מסיח לפי תומו ואמר אני ואמי נשבינו לבין העכו"ם ... והשיאה רבי על פיו לכהונה בשבויה הקילו.....22
- יז. תנאי ב"ד הוא ... וקוצין סוכו של חבירו להציל את נחילו ... שיהא שופך יינו ומציל את דובשנו ... שע"מ כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ.....23

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

יח. המכיר כליו וספריו ביד אחר ויצא לו שם גניבה בעיר ישבע לו לוקח כמה נתן ויטול ואם לאו לאו כל המנו שאני אומר מכרן לאחר ולקחן זה הימנו.....24

יט. וכי יצא לו שם גניבה בעיר מאי הוי ליחוש דילמא זבנינהו והוא ניהו קא מפיק שמא 25

כ. שבאו בני אדם בתוך ביתו ועמד והפגין בלילה ואמר נגנבו כליי ... שהיתה מחתרת התורה בתוך ביתו ובני אדם שלנו בתוך ביתו יצאו ואנבורקראות של כלים על כתפיהם והכל אומרים נגנבו כליו של פלוני ... בעל הבית העשוי למכור כליו.....26

דף קיד.

א. ולא אמרן אלא חד אבל בתרי לא וחד נמי לא אמרן אלא בדיני דמגיסתא אבל בי דוואר אינהו נמי חד אמומתא שדו ליה

כבר התבאר לעיל דף קיג: שגוי התובע¹ לישראל, ויש עד אחד ישראל שיודע עדות לגוי נגד הישראל, ואין עד אלא הוא, אם הוא במקום שדיני הגוים הוא לחייב ממון על פי עד אחד², אף על פי שהגוי תובעו להעיד אסור להעיד לו להוציא ממון על פיו, כיון שהוא נגד תורתינו, ואם העיד משמתין אותו שלושים יום על חציפתו, אבל אין מחייבין אותו לשלם שיכול לומר אמת העדתי. ואם רוצה לשלם מתירין לו ואין שמתין ליה³.

אבל אם יכול זה לברר ששקר העיד חייב לשלם משום דינא דגרמי. ואם הבעל דבר מודה שאמת העיד אין משמתין אותו, שהרי הודאתו מחייבו אפילו בדינינו.

במה דברים אמורים שלא יחדו הגוי מתחלה לזה שיעיד לו, אבל אם יחדו הגוי מתחלה להיות עד בדבר איכא חילול השם אם לא יעיד לו, לפיכך יעיד לו אפילו יחידי ולחייבו ממון על פיו.

¹ שו"ע ונו"כ כח ג

² הכלל בזה, דכל היכא שאינו גורם בעדותו שיתחייב הישראל בדין הגוים טפי מאילו היה מעיד עליו בדין ישראל, הרי זה מותר להעיד לו הן אחד והן שנים, ואם מתחייב על ידי עדותו טפי אזי אסור. ססמ"ע שם ב

³ ש"ך שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

והכלל הוא כל מקום שבערכאות יפסקו כמו שהיה נפסק באותה עדות גם בדינינו יכול להעיד.

לפיכך אם הישראל תובע לגוי והגוי כופר ויש לגוי עד אחד⁴, מותר להעיד לו אם יתבענו אף על פי שלא יחדו לעד, שאינו מפסידו שלא כדין שהרי גם בדינינו העד המסייעו פוטרו⁵.

וכל שכן ששנים עדים שיודעים עדות לגוי אפילו להוציא ממון⁶ שיכולין להעיד אפילו לא יחדם, שהרי גם בדינינו יתחייב על פי שנים עדים.

וכן במקום שגם הם אין מוציאים ממון על פי עד אחד יכול להעיד. אפילו קלקלו הדין והוציאו ממון עפ"י עדותו, הואיל והוא נגד דת ונימוס שלהם אין לו אשם שמתא שהעיד⁷.

ושני קרובים הוו כעד אחד, ולא יעידו במקום שמוציאים הגוים ממון על פיהם, כיון שבדיננו אין מוציאים.

העיד דבר שעפ"י דינינו, אף שהאמת אתו פטור, כגון שנעשה שומר לגוי, ובדיני ישראל אין דין שומרים לגוי, ומחמת זה שהעיד בגוים נתחייב השומר לשלם, חייב העד לשלם מדינא דגרמי⁸.

ב. איבעיא לן אדם חשוב דסמכי עליה כבי תרי מפקי ממונא אפומיה ... לא מצי משתמיט להו ומצי לאסהודי תיקו

אדם חשוב⁹ שמוציאים ממון על פיו לבד, כיון שאדם חשוב הוא וקשה לו להשתמט י"א שמותר להעיד ביחודי בערכאות. ויש אוסרים¹⁰, ואם העיד לא משמתינן ליה.

⁴ שו"ע ונו"כ שם ד

⁵ אפילו אם הוא במקום שנותנין לו שבועה על הכפירה וע"י עד אחד דמסייע לו פוטרינן אותו משבועה, ואילו לא העיד שמא היה משלם ולא היה נשבע, אפילו הכי מותר, דהרי גם בדיני ישראל עד אחד המסייעו פוטרו משבועת היסת. סמ"ע שם כג. דקדק לכתוב היסת דהא אם הגוי מודה מקצת ופסקו לו שבועה בזהו אסור להעיד, דבדיני ישראל לא הוה ע"א מסייע, דגוי חשוד, ואין אחד פוטר משבועה דממון נתחייב, ולא כן דעת רבינו ב"י (ס"ב ד"ה וישראל) דסבירא ליה אף בכה"ג פוטר. אורים יז ועיין לקמן אורים סי' ע"ה וסי' פ"ז (סק"ח) לבוש וסמ"ע כד

⁶ אורים טז

⁷ כ"כ הרמ"א (בתשו' סי' פא), ועיין תומים (סקי"א)

⁸ סמ"ע כה מהרא"ש.

⁹ ביש"ש [שם] כתב דמעות סופר הוא בהרא"ש. וצ"ל לא יעיד אלא ישלם מכיסו. ש"ך שם י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ודוקא במקום¹¹ שאם האמת כדבריו לא יתחייב יותר מאילו היו דנין בדין תורה, אבל במקום שיתחייב יותר, כגון שיש בו אסמכתא, דפטור בדין תורה ובדיניהם יתחייב, ודאי דאסור להעיד, ואם העיד חייב לשלם כדין מסור ומזיק.

ג. זבין מעכו"ם וזבין לעכו"ם לינא משום דינא דבר מצרא

מי שחלקת אדמתו גובלת עם חלקת אדמה אחרת העומדת למכירה, יש לו זכות קדימה לקניית אותה חלקת אדמה¹², ונקרא בלשון חכמינו "בר מצרא", לפיכך המוכר שדה לאחר¹³, ובעל השדה שבצד השדה הנמכר רוצה לקנותו, תיקנו חז"ל שיכול בן המיצר לסלק ללוקח הדמים שנתן וליקח השדה.

המוכר לעכו"ם¹⁴, לא שייך בו דינא דבר מצרא¹⁵.

¹¹ נתייה"מ ביאורים ה

¹² וביאר הסמ"ע טעם דין מצרנות, מדכתב רחמנא ועשית הישר והטוב למדנו שחפץ הש"י שיעשו בני אדם זה עם זה לפני משורת הדין, כגון זה דאף שקדם הלוקח וקנה שדה זו, כיון שאפשר לו לקנות במקום אחר, ולבעלי השדות שסביב אותה שדה הנמכר יש טיבותא וניחותא בקנייתם לנפשם כדי שיהיו שדותיהן סמוכות זו לזו, מ"ה תקנו חז"ל שיכולים אחד מבעלי השדות הסמוכים לסלק הלוקח, והן נקראים מצרנים מטעם שעומדים בשדותיהם על מיצר שדה זו הנמכר, ע"כ, ובתשו' מיימוני (ספר קנין סימן טז) כתב שדינא דבר מצרא קרוב למצות עשה, ואסור להערים בה. ועיין מגיד משנה הלכות שכנים פרק יד הלכה ה, ועיין פתחי חושן חלק ז פרק יא הערה א.

¹³ שו"ע ונו"כ קעה ו

¹⁴ שו"ע ונו"כ קעה לט

¹⁵ לכאורה פשוט הוא דעכו"ם לאו בר עשיית טוב וישר ולא ציית לדיני ישראל, ועל המוכר ג"כ לא תיקנו עשיית ישר וטוב, כמבואר בכמה מקומות, אלא עיקר הדין הוא לענין מ"ש שם בשו"ע בסעיף הבא ויתבאר להלן דמשמתינן ליה עד שיקבל עליו כל הזיקות, וכתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סימן מ) דה"ה אם מכר לישראל דלא ציית דינא הדין בן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

הקונה מעכו"ם¹⁶ אין המצרן יכול לסלקו¹⁷ שיכול לומר לו¹⁸ אריה הברחתה לך ממצריך¹⁹, ואפילו חוזר ומשכירו לאותו עכו"ם או לעכו"ם אחר, מ"מ יש כאן סילוק עכו"ם מגוף הקרקע, ואינו יכול לסלקו²⁰.

יש אומרים²¹ שהוא הדין אם קנה קרקע שבין המצרן לבין עכו"ם, אינו יכול לסלקו. אם קרוב לודאי שהגוי היה מוכר לישראל, אין זה מבריא ארי ויכול המצרן לסלקו²², ונחלקו הפוסקים מה הדין במקום בו שרק ישראל דרים שם ואין עכו"ם קונה שם, אם שייך טעם דאריא אברחת לך²³.

ד. ארבעית לי אריא אמצראי משמתינן ליה עד דקביל עליה כל אונסא דאתי מחמתיה

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם לה

¹⁷ כתב הש"ך בשם שו"ת הראנ"ח (סימן קכה) דאם קנה מקראי אפשר שג"כ אינו יכול לסלקו, ועי' כנה"ג (הנה"ט אות עא), ובשם מהר"א גאליקו כתב שמסתפק בישראל שהוא בעל מריבות וקממות אפשר שמוב ממנו הגוי, והכנה"ג מנגמם בזה שלא אמרו אלא בעכו"ם שאינו ציית דין ישראל, ואם איתא להאי הילוקא לא שתקו הפוסקים עיין שם, ועי' משפט שלום, ובשו"ת מהרש"ם (ח"ב סימן מ) כתב דה"ה קנה מישראל דלא ציית דינא.

¹⁸ וכתב בהידושי רעק"א שאם באו המצרן והלוקח יחד, אפשר שצריך הלוקח האחר להסתלק ולא לקנות, וכן משמע במרדכי (ב"מ סימן רלו) והביאו הרמ"א (סימן רלו סעיף א) עי' משל"מ (פכ"ג מה' אישות ד"ה מעשה בא לידוי), ועי' משפט שלום.

¹⁹ והסביר בש"מ בסוגיא בהא דקונה מעכו"ם שאין בו מצרנות משום דארי אברח ליה, וכי מפני שעשה עמו חסד יפטר מעשיית הישר והטוב, ותירץ דתקנת בר מצרא אינו אלא בשעת קנין, וכיון שבאותה שעה קנה כדון, שוב לא תיקנו בו דין מצרנות, עיין שם, ובשו"ת מהרי"ל דיסקין (פסקים סימן פט) מסתפק כשנשארו עדיין שותפים עכו"ם, שעדיין לא הברית העכו"ם לגמרי, או שקנה לאחר זמן, דאפשר דסו"ס עשה לו טובה אלאחר זמן, מיהו בני"י משמע דבעינן טובה בשעת קנין.

²⁰ ש"ך שם

²¹ רמ"א שם, מדברי תרוה"ד (סימן שלח), וסיים הרמ"א, וי"א שאין לסמוך על זה אא"כ יש צד אחר בדבר שלא לסלקו, וכתב הש"ך שהתרוה"ד לא סמך על זה רק בצירוף הטעם דשותף הוא עמו בחובות, וביאר הגר"א שיש לדחות הטעמים הראשונים, דהטעם הראשון אפשר לדחות משום דלאו ודאי שהעכו"ם היה קונה, ואין זה הברחת ארי, והטעם השני אפשר לדחות דכיון שבצד אחד יש ישראל שכיחי קונים, אף על פי שבצד שני יש עכו"ם. והרמ"א לא הזכיר הצד האחר שהיה עמו שותף, ומשמע דבכל צד אחר סגי, כמ"ש הש"ך שסובר הרמ"א שמשום טעמא דשותף לבד אין בו דין מצרנות, וכמ"ש בשו"ע (סעיף מט), עיין שם, ועי' משפט שלום.

²² בכנה"ג (הנה"ט אות ע) בביאורו לדברי הפוסקים

²³ פעמוני"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

אסור למכור²⁴ או להשכיר לעכו"ם בית או שדה סמוך לישראל²⁵, כשיכול למכור או להשכיר לישראל, ואפילו יקבל עליו כל אונסין, שעלול העכו"ם להזיק לשכניו, ואם עבר ומכר או השכיר משמתין אותו²⁶ עד שיקבל עליו כל אונס שיבא לשכניו מחמת העכו"ם²⁷.

י"א²⁸ שאם קנה הבית מעכו"ם, מותר להשכירו לעכו"ם אבל לא למכור.

אם מכר לעכו"ם²⁹ בשכונת היהודים ולא יבא העכו"ם לדור, לא משמתין ליה, וזה דוק שהחזקה של הבית נשאר ביד ישראל, אבל בעלמא יש לחשוש שאע"פ שעתה אין העכו"ם בא לדור, שמא לאחר זמן יבא.

אם אינו מוצא למכור³⁰ או להשכיר לישראל בדמים שנותן העכו"ם, אינו חייב למכור לישראל בפחות³¹, אבל אם העכו"ם מעלה בדמים הרבה יותר, צריך למכור לישראל

²⁴ שו"ע ונו"כ שם מ

²⁵ ולא משום דינא דבר מצרא, דעכו"ם לית ביה דינא דב"מ כמו שהתבאר משום דאמר ליה אריא ארבעת לי אמצראי, והיינו שעלול העכו"ם להזיק לשכניו, ואף על פי שאינו אלא גרמא, הא גרמא בנוקין אסור ומלשון הגמרא והפוסקים לכאורה משמע דרק כשעבר ומכר משמתין ליה עד שיקבל וכו', ובכנה"ג (הגה"ט אות עו) כתב בשם הריב"ל דאפשר שגם קודם שמכר משמתין ליה שלא ימכור, ומ"מ לאחר שמכר אין מחייבין אותו לבטל המכר, כדמוכח מדברי כנה"ג (שם אות פ), ועי' כנה"ג (הגהב"י אות סד ואילך).

²⁷ ופרטי הלכה זו נתבארו בספר פתחי חושן (ח"ו) דיני נזיקין (פרק ג סעיף מא), וכתב הסמ"ע בשם רב נטרונאי גאון שאע"פ שאין עדים שאנס העכו"ם והזיק לשכניו, כיון שכל בני המבוי תובעים, וסתם עכו"ם אנס הוא, נשבעים כמה שהזיק להם וחייב המוכר לשלם, עיין שם.

²⁸ השי"ך (ס"ק לו) בשם היש"ש (פ' הגזול בתרא סימן כד) וסיים השי"ך דהיש"ש אזיל למעמיה, וכונתו שהיש"ש כתב שם דכיון שהיה הבית ברשות עכו"ם ליכא מעמא דאריא ארבעת לי, ומ"מ אסור למכור, אבל להשכיר מותר דשכירות לא קניא ובשכירות ליכא משום דינא דבר מצרא, ולפי"ז למ"ד דגם בשכירות איכא דינא דב"מ, ה"ה שאסור להשכיר, עיין שם.

²⁹ הרשד"ם (סימן רפא)

³⁰ שו"ע ונו"כ שם מא

³¹ וכתב הסמ"ע דהיינו דוקא בדמי שווים או יותר מעמ, אבל אם העכו"ם מעלה בדמים הרבה יותר מהסדר, צריך למכור לישראל בשווים, ובפתי"ש כתב בשם הטור והפרישה דג' שיטות בדבר, שלדעת הגאונים אסור בכל ענין למכור לעכו"ם, ואפילו אינו מוצא למכור לישראל (מסתמת דברי הטור משמע שאפילו אינו מוצא כלל למכור, ואפילו בפחות) ואפילו הוא עני וצריך לפרנסתו, ואפילו רוצה לקבל עליו כל אונסא, ולדעת העיטור זה דוקא במוכר להרויח, אבל אם צריך לפרנסתו, אם מקבל עליו כל אונסא מותר לכתחלה, ולדעת הרא"ש אפילו להרויח, ואפילו אינו מקבל עליו כל אונסא, אם אינו מוצא למכור לישראל מותר לכתחלה, ונקטינן כהרא"ש, וסיים הפתי"ש שאם מוצא למכור או להשכיר לישראל בשוויה מודה הרא"ש שאסור לכתחלה ואפילו מקבל עליו אונסא, ועי' כנה"ג (הגה"ט אות פא ואילך).

ובבאה"ט (ס"ק סג) כתב בשם שו"ת מהר"ם בוטון (סימן כב) ושו"ת הרשד"ם (ח"ו"מ סימן רלג וסימן רפא) דמשמע שאף כשהישראל הוא שותף בקרקע, אינו חייב למכור בפחות, עיין שם, ועי' בדברי הרשד"ם שם דמשמע שכל שיש למוכר צד הפסד במכירה לישראל, ה"ז כלמכור בפחות, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

בשוויים, אבל אם לפי ראות עיני הדיין מעלה העכו"ם בדמים כדי להשחית לישראל, אפילו מעלה מעט אסור למכור לו.

יש מתירים למכור לעכו"ם משום שבבתים שלנו אין שכיח היזק מצד עכו"ם שכן³², ובמקום שיש חשש שהעכו"ם רוצה לגרום להצר ולהזיק לביהכנ"ס ובימד"ר בשכונתו, וכ"ש כשרוצה לגרום שימכרו לו בזול, ודאי אסור³³.

ה. נטלו .. ונתנו לו ... אחרת הרי אלו שלו מפני שהבעלים

מתייאשין מהן

גזלו ממנו³⁴ חפץ ונתן לו הגזלן חפץ אחר תמורתו, ה"ז בקונה מן הגזלן³⁵, ואינו צריך להחזיר לא החפץ ולא הדמים, אפילו של חבירו שזה יותר³⁶, אלא שי"א³⁷ דהיינו דוקא כשלא ידע כשקיבל החפץ שהוא ודאי גזול, וי"א³⁸

³² ע"י בכסף הקדשים שהאריך לצדד להתיר ומפרש שם צדדי החששות, ומשמע מדבריו שאף אם יש חשש נזק, אם יכול בקל לסלק הנזק אינו יכול לעכב,

³³ בתשובת חותנו בעל נטע שעשועים ועיין פתחי חושן שם הערה י

³⁴ שו"ע ונו"כ שס"ט ה

³⁵ ועיין בסמ"ע שסח ג שבגזלן או מוכס גוי דוקא שנטלו ה ונתנו לאחר תחת כסותו דה"ל כמכירה, בזה קאמר דנתיאשו הבעלים ממנה, דכיון דרואה דה"ל כאילו כבר נמכר ויצא מתחת יד המוכס, אזי מיאש נפשו מלהדר אחר כסותו או חמורו זה שהן ביד זה שקיבל מהמוכס, ודעתו להעמיד המוכס בדין על דמי הטלית, וז"ש נתיאשו הבעלים ממנה, דדוקא ממנה נתיאשו ולא מדמיה להוציא מיד המוכס, וזהו לדעת הרמב"ם לטעמיה דס"ל [פ"ה מגניבה ה"ג ופ"ב מגזילה ה"ג] דיאוש ושינוי רשות קונים אפילו הוי היאוש אחר שינוי רשות.

³⁶ כמ"ש הש"ך סימן שנג סוף סק"ו

³⁷ כן כתב בשו"ע שם, והוא מלשון הרמב"ם, ומשמע שאם אינו יודע שהוא בודאי גזול, אף על פי שחזקתו גזול, מותר. והסמ"ע שם כתב שאם ידע בודאי שהוא גזול חייב להחזיר המעות עכ"פ, משום דס"ל דאף כשיש יאוש ושי"ר לא מהני אלא לגבי גוף החפץ, ולא לדמיו, אבל בדברי שאר הראשונים לא הוזכר פרט זה, וגם חמור לא הוזכרו, דס"ל דשאני הכא שהוא כמציל מידם את שלו, ואפילו ידוע ודאי שהוא גזול א"צ להחזיר, ולפי"ז אם חפץ זה שזה יותר משלו, צריך להחזיר המותר, שאינו יכול להציל עצמו בממון חבירו, ויותר היה נראה שרק לענין לכתחלה כתב כן הרמב"ם, שמותר לו לכתחלה ליטול, משא"כ אם יודע שבודאי גזול, ה"ז כמציל ממונו בממון חבירו ואסור, אמנם בנה"מ שם סק"א כתב שלכתחלה בכל אופן אסור, מפני שאסור להציל ממונו בממון חבירו רק ע"ד להחזיר, אבל מדברי הראשונים, וכן בשו"ע הרב משמע דבכה"ג מותר אף לכתחלה.

³⁸ רמ"א שם וכן כתב בשו"ע הרב ה' גזילה סעיף יד, אלא שבקו"א סק"ט מפרש דאיירי בלסטים ישראל דלא אמרינן סתם גזילה יאוש בעלים, ועיי"ש שהאריך להשיג על דברי הסמ"ע בסימן שסח וסימן שסט, מיהו אפשר שגם זה אינו אלא לענין לכתחלה, דאפשר שאף בסתם יאוש לא התירו לכתחלה לקנות, מיהו מלשון הרמ"א שם משמע שגם בסתם מותר, ורק אם ידוע שלא נתייאשו צריך להחזיר בחנם. ועי' ערוה"ש סימן שסט סעיף ט.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

שלא אמרו בן אלא כשידוע ודאי שנתייאש הבעלים³⁹, אבל אם ידוע שלא נתייאש צריך להחזיר, ועיין להלן שמ"מ מדת חסידות להחזיר בכל אופן.

גזלן שנטל כסותו והחזיר לו כסות אחר, אם הוא ודאי גזול אסור לו ליהנות ממנו⁴⁰, אבל אם אינו ודאי, אף על פי שחזקתו גזול מותר ליהנות ממנו.

ו. המציל מן הנהר או מן הגייס או מן הלסטיין... וכן נחיל של דבורים אם נתייאשו הרי אלו שלו

אבידה לאחר⁴¹ שנתייאש הבעלים ממנה, שאמר וי לחסרון כים⁴², אפילו יש בה סימן, ויודע של מי היא⁴³, הרי היא של המוצא.

לפיכך המציל מיד ליסטיין⁴⁴ ישראל הרי אלו שלו דמסתמא נתייאשו הבעלים ממנו, ואם יודע שלא נתייאשו חייב להחזיר, ולהלן יתבאר דין לסטים עכו"ם.

וכן אם אנס ממנו העכו"ם⁴⁵ מטלטלין ובא אחר והציל מידו, זכה בהם וא"צ להחזיר לבעלים, משום שבודאי מתייאש מהם⁴⁶, אבל אם אנס ממנו ספרים,

³⁹ בשו"ע הרב בקו"א סק"מ מפרש דאירי בלסטים ישראל דלא אמרינן סתם גזילה יאוש בעלים, ועיי"ש שהאריך להשיג על דברי הסמ"ע בסימן שסח וסימן שסט, ומלשון הרמ"א שם משמע שגם בסתם מותר, ורק אם ידוע שלא נתייאשו צריך להחזיר בתנ"ם. ועיי' ערוה"ש סימן שסט סעיף ט.

⁴⁰ שו"ע הרב סעיף יד, וכתב הטעם שאינו כנהנה מן הגזל, הואיל ולא נתנוה לו אלא חליפי בגד שלו. שו"ע ונו"כ רסב ה

⁴¹ ונראה פשוט שא"צ דוקא לשון וי לחסרון כים, דה"ה בכל לשון שמשמעו שמתיאש מלמצוא אבידתו ומשלים עם חסרונו. וכתבו בקצה"ח ונה"מ סימן שעא וכן בסימן שסג סק"א, דאע"פ שאין יאוש בקרקע, וה"ה בעבדים ובשטרות, היינו ביאוש דגזילה, אבל ביאוש דאבידה מועיל, ועיי' שו"ת פרי יצחק ח"ב.

⁴² בכסף הקדשים סימן רסב מצדד לומר שלא נאמר דין יאוש אלא בין בני ישראל, אבל לא לגבי בני נח, וכ"ש עכו"ם באבידת ישראל שאינו זוכה רק בהפקר גמור, וכעין זה כתב בערך ש"י סימן רנט סעיף ז, וכ"כ בנה"מ סימן קה סק"ב, ועיי' שו"ת מהרש"ם ח"ד סימן מ, טבעת החושן סימן רסב עמוד לו. ובשו"ת חות יאיר סימן עט משמע שאין עכו"ם מוזהר בהשבת אבידה, וצ"ע.

⁴³ שו"ע ונו"כ שסח

⁴⁴ רמ"א רלו ח

⁴⁵ ובש"ך שם כתב שה"ה אם גזל ישראל מהעכו"ם א"צ להחזיר, הקשה בנה"מ (וכן בט"ז סימן קפא) דהא קיי"ל שאין ש"ר מועיל בעל כרחו של גזלן, ובסימן קפא סק"א תירץ הנה"מ דגבי גייס הוי כאבודה מכל אדם ונעשה כהפקר גמור, ודוקא כשאינו יכול להציל אפילו ע"י הדחק, אבל כשיכול להציל ע"י הדחק לא מיקרי אבודה מכל אדם, וכן תירץ בסימן שסא סק"ב ביתר אריכות, שלא אמרו דש"ר בע"כ לא הוי ש"ר אלא כשהיאוש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

לא זכה שאין הבעלים מתייאשים מספרים, שבודאי לא יוכל למכרם רק לישראל, והלוקח ודאי יחזירם לו אם ביש בהם סימן⁴⁷, וצריך להחזיר הספרים והבעלים ישלמו לו דמיהם.

הרואה ששטף נהר חפץ של חבירו, או שלקחו חיה טורפת, וכן כשנפלה דליקה⁴⁸, באופן שמדרך העולם⁴⁹ אין הבעלים ולא אחר יכול להצילו הרי זו אבידה שאבודה מכל אדם⁵⁰, ואם עמד אחד והצילו, אף על פי שיש בו סימן והבעלים עומד וצווה שאינו מתייאש⁵¹, הרי הוא של המציל⁵².

שיירא שעמד עליה גייס⁵³ במדבר וטרף מחפציהם, אם אי אפשר להציל וטרח אחד והציל, הרי אלו שלו, ואם אפשר להציל, וקדם אחד מהם והציל, אפילו אמר המציל שמציל לעצמו ושתק בעל החפץ, הרי הוא של בעלים. היה אפשר להציל ע"י הדחק, אם אמר בפני בעל החפץ שמציל לעצמו זכה בו, ואם לאו לא זכה בו, שכל שיכול

בא לאחר שבא ליד גולן, דבאיסורא אתי לידיה. משא"כ באנס שמיד כשרואהו מתייאש גם קודם שנמלו הגולן, הוי כיאוש דאבידה, ולא מיבעיא אם בא אחר והציל שלא הניח לגולן לקחתו, דדמי למציל מן הארץ, דמה לי יאוש מפני ארי או מפני אנס, אלא אפילו הוציא מיד הגולן, כיון שנתייאש קודם שבא לידו הוי כיאוש דאבידה וזכה בו, ואף הגולן עצמו שמחמתו בא היאוש לא הוי אצלו יותר מאבידה שאין עליו חיוב השבה מדין גזילה, אלא מדינא דגרמי שגרם לו שיתייאש. ובחזו"א ב"ק סימן סז סק"ה פירש דאירי שהציל בפיוס או בממון, ודחה סברת הנה"מ.

⁴⁷ רמ"א שם ובדרכי משה. ובשו"ת בית שלמה או"ח ח"א סימן נז מצדד לומר שגם טלית של מצוה דינו כספרים.

⁴⁸ ע"י רמ"א סימן רסד סעיף ה, וע"י נה"מ סימן שג סק"ו דהיינו כשאי אפשר להציל כלל, אבל כשיכול להציל ע"י אחרים, אין דינו כזומו של ים

⁴⁹ כתב מהרי"ק שורש ג דאפילו היכא דלא ברי היזקא ואפשר שלא יאבד הממון, אפ"ה כיון שנאבד עפ"י הרוב יש לומר שמתייאש, והביא ראיה לדבריו. והמשל"מ פ"ו מה' אבידה הלכה ב דחה ראיית המהרי"ק, ונראה שסובר המשל"מ שדוקא כשאי אפשר בשום אופן להציל מיקרי אבודה מכל אדם, וכן משמע קצת מדברי כמה פוסקים שהזכירו שהציל בדרך נס. וע"י חזו"א ב"ק סימן יח סק"ג מ"ש בהגדרת אבודה מכל אדם.

⁵⁰ והיינו כשאינו יכול להציל אפילו ע"י הדחק, וזהו שאמרו אבודה ממנו ומכל אדם, אבל אם יכול להציל ע"י הדחק, אפילו ע"י אחרים, שוב אינו דומה לזומו של ים, וע"י ברמ"א סימן רסד סעיף ה בנפלה דליקה וברחו היהודים וכו', ומשמע דלאו דוקא אבודה מכל אדם, שאם היהודים אינם יכולים להציל, אף על פי שהגויים יכולים להציל מיקרי אבודה מכל אדם.

⁵¹ שו"ע ונו"כ רנ"ז

⁵² בשו"ת חלקת יעקב ח"ג סימן א דן במי שהופקד אצלו בשעת המלחמה באירופה אלף דולר בפקדון, ולאחר המלחמה נאבד זכרו של המפקיד ואינו יודע גורלו ולא של יורשיו, מה יעשה הנפקד, ורצה השואל לומר שמכיון שממון היהודים בארצות אירופה נעשה הפקר ע"י מלכות הרשעה, ה"ז כאבודה מכל אדם, וזכה הנפקד בפקדון זה. והחלקת יעקב דחה דבריו, שמדינא דמלכותא צריך להחזיר, וגם לפנים משורת הדין מצוה להחזיר, ועוד שמסתמא דעת המפקיד היתה שבודאי היתה לנפקד אפשרות להעביר הכסף למקום בטוח, וגם אפשר להטמין בחדרי חדרים. עיין שם שהאריך בזה, ועיין פתחי חושן חלק ב פרק ב הערה לו.

⁵³ שו"ע ונו"כ קפ"א א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

להציל ע"י הדחק אינו בגדר אבודה מכל אדם, ואין אדם יכול לזכות בשל חבירו כל זמן שלא נתייאש.

ז. נאמנת אשה או קטן לומר מכאן יצא נחיל זה ומהלך בתוך שדה חבירו להציל את נחילו ואם הזיק משלם מה שהזיק

יש דברים⁵⁴ שאסרו חז"ל משום גזל, והוא גזל מדבריהם, כגון בדברים שלא קנה הנגזל קנין גמור, ומהם הנגזל נחיל של דבורים או שמנעם מבעליו לאחר שבאו לרשותו.

לפיכך⁵⁵ מי שיצא נחיל של דבורים שלו מרשותו לרשות חבירו יכול בעל הנחיל ליכנס בתוך שדה של חבירו ליקח נחילו ואם הזיק משלם הנזק.

ואשה או קטן נאמנין לומר מכאן יצא נחיל זה, והוא שיהו הבעלים מרדפיין אחריהם לפני שהעידו אלו או אפילו אחר כך ולא ידעו מעדותם, שרגלים לדבר הוא⁵⁶, וגם משיחין לפי תומן. ויתבאר עוד להלן עמוד ב'

ח. אבל לא יקוץ את סוכו על מנת ליתן את הדמים

כבר התבאר לעיל דף פא: שיש אומרים⁵⁷ שכשרואה אדם ממונו נפסד, מותר לו להציל ממונו ע"י הפסד ממון חבירו על דעת לשלם לו.

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שע א

⁵⁵ טור שע

⁵⁶ ב"י שם

⁵⁷ אע"ג שכתב הרי"ף (בפרק הגזול שם) דלא קיי"ל כר' ישמעאל, וכן משמע בפי' מרובה שאמרו יחידאה היא, אבל הרא"ש (פי' הגזול סימן טז) דחה ראיית הרי"ף והרמ"א בסימן רעד הביא הך הנחיל של דבורים שיש אומרים שיכול לקוץ הענף כדי להציל נחילו ונותן לו דמי הענף, וסיים שיש חולקין. ובסימן שח סעיף ז הביא הרמ"א מדברי התרוה"ד במי שלקח סוס של חבירו שלא מדעתו כדי להציל את שלו מהפסד, שאינו נקרא גזלן שתנאי ב"ד הוא, וכתב הסמ"ע שם דמה שלא הביא הרמ"א שם דעת החולקים, משום דס"ל שאף הרי"ף לא פליג אלא שאין בעל היין חייב לשפוך יינו, אבל כשאין בעל היין שם ולא גילה דעתו דלא ניחא ליה, אפשר שמורה שמותר לו לשפוך יינו של חבירו ע"ד לשלם לו, ובכה"ג איירי הרמ"א, עיין שם. אבל בתרוה"ד מבואר בהדיא שלדעת הרי"ף אף בכה"ג נקרא שואל שלא מדעת והוי גזלן. ולפי דעת התרוה"ד נראה שה"ה בחבית דבש ויין שיכול בעל הדבש לשפוך מעצמו יינו של חבירו להציל דבשו, ואם בעל היין כאן כופין אותו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ולפיכך מי שהיה לו נחיל של דבורים וברחו וישבו על אילן של חבירו, יש אומרים שיכול בעל הנחיל לקצוץ הענף כדי להציל נחילו ונותן דמי ענף לבעל האילן, ויש חולקין⁵⁸.

ט. אם בא להחזיר יחזיר לבעלים ראשונים מ"ט יאוש כדי

קני מיהו אי אמר אי אפשי בממון שאינו שלי מחזיר

לבעלים הראשונים

מה שהתבאר שבגזלו ממנו⁵⁹ חפץ ונתן לו הגזלן חפץ אחר תמורתו, ה"ז בקונה מן הגזלן, ואינו צריך להחזיר לא החפץ ולא הדמים, מ"מ מדת חסידות להחזיר בכל אופן⁶⁰.

י. עכו"ם דדייני בגיתי לא מייאש ישראל כיון דאמרי מימר

מייאש

שישפוך יינו, וצ"ע למה לא הביאו הרמ"א בסימן רסד, ובשו"ע הרב הלכות שאלה ושכירות סעיף ו כתב דין זה גם בחבית דבש ויין, והביא שיש חולקים וסיים שירא שמים יחמיר לעצמו בדבר שאין בו הפסד, ועי' עוד בפת"ש סימן רסד ובאחרונים שהאריכו בדין הצלת ממנו ע"י הפסד ממון חבירו.. ועי' שו"ע הרב ה' גזילה סעיף ב שכתב שאסור להציל עצמו בממון חבירו שלא במקום פיקוח נפש, אפילו ע"ד לשלם, ואפילו רפואת גופו, ולכאורה לדעת הרמ"א שמתיר בהצלת ממנו, כ"ש ברפואת גופו, אפילו שלא במקום פיקוח נפש, וצ"ע.
58 רמב"ם שם

59 שו"ע ונו"כ שם ה

60 שו"ע ונו"כ שם והוא מדברי הגמרא בלישנא בתרא, והב"י האריך לבאר מעם הדבר וכתב שמעיקר הדין הרי הוא שלו, ואף על גב דבעלמא קי"ל יאוש כדי לא קני, ואף על גב דכי אתא לידיה הו"ל יאוש וש"ר, מ"מ באיסורא אתא לידיה, הכא שאני שהיא כמכירה, וא"כ גם בלסמים זה שנתן לו כסות אחרת במקום כסותו, מסתבר שאין הגזלן נותן לו מדעתו והו"ל כבע"כ וא"כ היה מקום לומר גם כאן דלא הוי ש"ר, קמ"ל דכיון שנותנים לו תמורת חפץ שלו, ה"ז כמכירה מדעת, ונמצא שאינו נהנה מן הגזילה ואינו יודע שבודאי גזולה וכו', לא אמרינן באיסורא אתא לידיה, אלא שאם בא להחמיר על עצמו שלא לסמוך על דברים הללו, כיון דאיגלאי מילתא למפרע שגזולה היתה, חשיב ליה כבאיסורא אתא לידיה, ומשו"ה אם רוצה להחזיר, יחזיר לבעלים ולא למוכס, ע"כ, ובשו"ע הרב ביאר באופן אחר, וז"ל, שאף שנתנהו לו חליפי שלו. הרי שלו כבר גזלו, ואף אם לא היתה זו אצלם אפשר שלא היו מחזירים לו את שלו, ונמצא נהנה בלקיחתו אותה, והיא בחזקת גזולה, אף על פי שאינו ידוע בודאי. ומדברי הרמב"ם והשו"ע משמע שמדת חסידות שנו כאן, ואין החיוב לצי"ש, אבל בשו"ע הרב שם בקו"א משמע שסובר כדעת הרמב"ן שיש כאן חיוב לצי"ש, מפני שפוסק להלכה בלישנא קמא, וחיוב לצי"ש הוא יותר ממדת חסידות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר שההמציל מיד ליסטיין⁶¹ ישראל הרי אלו שלו שמסתמא נתיאשו הבעלים ממנו, ואם יודע שלא נתיאשו חייב להחזיר.

אבל המציל מיד ליסטיין גוי או מוכס גוי⁶² חייב להחזיר, שסתם הדבר שלא נתיאשו הבעלים⁶³ ואם יודע שנתיאש הרי אלו שלו

ומפני מה אמרו סתם ליסטים ישראל נתיאשו הבעלים, סתם גוי לא נתיאשו הבעלים, מפני שהבעלים יודעים שהגוים פירוש, דיני ערכאות, מוציאים מיד הגזולן אף על פי שאין שם עדים שגזל אלא בראיות רעועות ובאומר הדעת, לפיכך אינם מתיאשין שאומרים היום או למחר אתבענו בדיניהם ואוציאתם ממנו, אבל בגזולן ישראל שצריך לתבוע אותו בדינינו⁶⁴, צריך עדות גמורה וראיה ברורה שגזלו וזה קשה להביא, לפיכך מתיאש ממנו מיד ולא יתבענו⁶⁵.

⁶¹ שו"ע ונו"כ שסח

⁶² כ"כ הרמב"ם ריש פ"ו דגזילה [ה"ג], גם ב"ה מגזילה דין מ' וי"א ודימה מוכס גוי ללסטים. אע"ג שמוכס יכול להיות שיהיה דינו כלסטים ישאל, וכתב המגיד משנה שם ז"ל, דעת הרב כשהמוכס גוי, אף על פי שהוא עומד מחמת המלך, מסתמא הוא כמוכס שאין לו קצבה שסתמא יותר מן הדין הוא נוטל, ולא כן פירשו שאר המפרשים, עכ"ל המגיד משנה. ונראה שג"כ דעת הטור היא כשאר מפרשים, ומשו"ה לא הזכיר בדין זה מוכס גוי.

⁶³ לכאורה צ"ע שהרי בנטלו מוכסים חמורו ששם יש ייאוש בעלים למרות שהוא מוכס עכו"ם, ועל הטור אין להקשות דהוא ס"ל דבמוכסין מתיאשין הבעלים טפי, כיון דכל מוכסן בא מתחילה ברשות ליקח מהבעלים מכסו, ואף שנוטל יותר, מ"מ בקל יוכל להתנצל ולומר לא לקחתי יותר או ליתן מעם למה לקח יותר, משא"כ בלסטים דעלמא, אבל על הרמב"ם והמחבר שהשוו ללסטים למוכס גוי כנוכר קשה. ותי' בסמ"ע שם ג שבשנמלו המוכס ונתנו לאחר תחת כסותו דה"ל כמכירה, בזה קאמר דנתיאשו הבעלים ממנה, דכיון דרואה דה"ל כאילו כבר נמכר ויצא מתחת יד המוכס, אזי מיאש נפשו מלהדר אחר כסותו או חמורו זה שהן ביד זה שקיבל מהמוכס, ודעתו להעמיד המוכס בדין על דמי הטלית, וז"ש נתיאשו הבעלים ממנה, דדוקא ממנה נתיאשו ולא מדמיה להוציא מיד המוכס והרמב"ם למעמיה דס"ל [פ"ה מגניבה ה"ג ופ"ב מגזילה ה"ג] דיאוש ושינוי רשות קונים אפילו הוי היאוש אחר שינוי רשות. והטור דס"ל [לעיל סימן שנג' סעיף ו' וסימן שני' סעיף ג'] כדעת ר"י [בתוס' ב"ק ס"ז ע"ב סוף ד"ה אמר עולא] והרא"ש [שם פ"י סי' י"ח] דבעינן שיהיה היאוש קודם שינוי הרשות, כבר כתבתי דאליבייהו לק"מ:

⁶⁴ וצ"ל מדחילקו הטור [סעיף ה'] והמחבר וגם הגמרא [שם] בין ללסטים גוי או ללסטים ישראל, ולא חילקו בין דיין גוי ובין דיין ישראל, שהרי לפי טעם הנ"ל הכל תלוי בדיינים איך מוציאים הממון, משום דכל ללסטים או גנב ישראל נידון בדייני ישראל שתובעו הנגזל להגזולן בדין ישראל, משא"כ בלסטים גוי שצריך לתבעו הנגזל אף שהוא ישראל בפני דייני גוים, סמ"ע א

⁶⁵ שו"ע ולבוש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

יא. עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתו ושל עבדו אין מחשבה מטמאתו של גזלן אין מחשבה מטמאתו ושל גנב מחשבה מטמאתו

כבר התבאר לעיל דף סו: שכל עור⁶⁶ הראוי להתטמא במדרס ואינו חסר מלאכה, המחשבה מטמאתו ואם הישב עליו להיות עור שלהן וכיוצא בו הרי זה מתטמא במדרס, ואם חסר מלאכה אין המחשבה מועלת בו עד שתיגמר מלאכתו, חוץ מן העור שמחפין בו המרכב מפני האבק שהמחשבה מועלת בו אף על פי שלא נגמרה מלאכתו.

בד"א בעורות בעל הבית אבל עורות העבדן שסתמן למכירה אין המחשבה מטמאתן עד שיעשה בהן מעשה ויכניס למדרס.

ומכיון שהתבאר שם שסתם גזלן⁶⁷ לא נתייאשו, ונגב כן, לפיכך נגב שנגב עור וחישב עליו לשכיבה מחשבה מועלת לו ומתטמא במדרס אבל הגזלן אין מחשבתו מועלת אא"כ נתייאשו הבעלים.

יב. הגנב והגזלן והאנס הקדשן הקדש ותרומתו תרומה ומעשרותו מעשר

כבר התבאר לעיל דף סז: שהגנב והגזלן⁶⁸ והאנס⁶⁹ שגנבו וגזלו פירות וכן אם גזלו קרקע וזרעו בו תרומתן שתרמו על הכרי הגזול או על פירות שלהן תרומה, וכן מעשרותיהן מעשר כיון שקנאו ביאוש ושינוי השם⁷⁰ מחולין

⁶⁶ רמב"ם שם הלכה ו

⁶⁷ שם הלכה ז

⁶⁸ רמב"ם הלכות תרומות פרק ד הלכה יא

⁶⁹ הוא חמסן שנותן דמים בע"כ של בעל החפץ ונוטל החפץ וכן סקריקון שהוא הורג נפשות ונתנו לו כדי שלא יהרגנו והוי גזלה בידו. דרך אמונה שם רפד

⁷⁰ הקריאת השם והקניין באין כאחת עיין ברשב"א גיטין נה:

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

לתרומה ומעשר שני⁷¹. אולם ודאי שאין מברך⁷² על הפרשת תרו"מ דבוצע ברך נאין ה'.

אך יש חילוק בין גנב לגזלן⁷³ שסתם גנב ישראל הבעלים מתייאשין כיון שאין יודעים ממני לתבוע, אבל בגוי אין מתייאשים משום שהגויים דנים וגובים גם ע"פ אומדנות רעועות ואומד הדעת וחושב שיוכלו להוציאו מהגנב, אבל בגזלן ואנס אף בישראל אין הבעלים מתייאשים מסתמא שמכיון שדידע מי גזלו אומר בלבו שיתבענו אא"כ ידוע שנתייאש.

ואם היו הבעלים רודפין אחריהן או רודפין ומשתדלין למצוא את הגנבה גילו דעתן שלא נתייאשו, ולכן אפי' בגנב ישראל כיון שהבעלים רודפין לחפשו א"כ לא נתייאשו, והרי זה תורם את שאינו שלו, ואין תרומתן תרומה⁷⁴.

דף קיד:

יג. נאמנת אשה וקטן ... כגזן שהיו בעלים מרדפין אחריהם ואשה וקטן מסיחין לפי תומם ואומר מכאן יצא נחיל זה

מה שהתבאר לעיל שנחיל של דבורים⁷⁵ שייך למחזיק בהם מדרבנן, לפיכך אשה או קטן נאמנין לומר מכאן יצא נחיל זה, והוא שיהו הבעלים מרדפין אחריהם לפני שהעידו אלו או אפילו אחר כך ולא ידעו מעדותם, שרגלים לדבר הוא⁷⁶, וגם מסיחין לפי תומן. ואף על פי שאין אשה או קטן בני עדות

⁷¹ ואף על גב שהוא שינוי השם החוזר לברייתו ע"י שאלה לחכם שיש סוברים דלא מהני דשאני הכא דלא שכיח שישאל ועוד דכיון שצריך שאנשים אחרים יתירו לו ואין תלוי בידו לבר לא מקרי חוזר לברייתו. תוס' בסוגיא רשב"א ומאירי

⁷² שטמ"ק ב"ק צ"ד א' בשם המאירי לענין חלה ועי' שו"ת הלכות סי' תרמ"ט דין ז' ח' דאפי' קנהו לא יברך ואפי' נתנו לאחר ע"ש:

⁷³ כ"מ וכפי מסקנת הש"ך והגר"א בחו"מ סי' שס"ח וכ"כ המאירי בב"ק ס"ז א' ועי' ברשב"א ומאירי שם דבמע"ש למ"ד ממון גבוה הוא יש גם שינוי רשות

⁷⁴ וגם הבעלים אין יכולין לתרום ולעשר כיון שאינן ברשותן ואין להם תקנה כ"ז שהם גזולים והאוכלן חייב משום אוכל טבל. דרך אמונה שם קטז מירושלמי

⁷⁵ שו"ע ונו"כ שע א

⁷⁶ ב"י שע שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

הואיל וקנין דבורים מדבריהם האמינו אותם בו⁷⁷. ויש חולקים⁷⁸ וס"ל שאפילו ידעי התינוקות הענין מיקרי מסיח לפי תומו, ואפילו אם שמעו מפי הבעלים עצמם שהוא שלהם, כיון שלא א"ל דבר ולא שאלוהו להעיד להם.

י"א שדוקא בעדות אשה נאמן אשה וקמן במסיח לפי תומו ולא בעדות אחר, אפילו איכא הוכחה ורגלים לדבר שבעלים מרדפין זולת בקנין של דבריהם. וי"א שאפילו בלא מסל"ת ולא בעלים מרדפין, כיון שהוא קנין דרבנן.

י. אין מסיח לפי תומו נשך אלא לעדות אשה בלבד

כבר התבאר במסכת יבמות דף פז: ודרף קמא. שמאד מאד חשו⁷⁹ חכמים זכרונם לברכה שלא יהיו בנות ישראל יושבות עגונות, לפיכך צירפו הרבה טעמים כדי להקל⁸⁰ בעדות אשה שמת בעלה במדינה אחרת להתירה לינשא⁸¹. ואמרו אשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו והעידו עליו שמת

⁷⁷ רמב"ם הלכות גולה ואבדה פרק ו הלכה טו, ועיין הלכה למשה שם מה שצריך רדיפת הבעלים היינו לגלות שלא נתייאשו הבעלים דאם לא רדפו מסתמא נתייאשו ואין צריך להחזיר כיון דאיכא תרי ריעותות דהוי עדות אשה וקמן ועוד דדילמא אייאושו וכל היכא דיכול לברר שלא נתייאשו או שלא ידעו שנאבדו דהוי יאוש שלא מדעתו אין צריך רדיפת הבעלים ויש חולקין

⁷⁸ בהלכה למשה שם הובאו כל הדעות.

⁷⁹ שו"ע ונו"כ שם ג

⁸⁰ כל הדרכים הללו שהכשירו סמכו על יסוד אחד והוא זה, דכל עדות כזה יש קצת רגלים לדבר דהוה מילתא דעבידא לגלויי ועוד שאשה מדייקת היטב מתוך חומרא שהחמרת עליה בסופה וכנזכר לעיל בצירוף שאר טעמים כתבן מהרי"ק ע"ש בשורש ל"ב סעיף ד. ובדין נאמנות עד א' בעדות אשה אם הוא מדאורייתא או רק מדרבנן (ונ"מ לכמה דברים שיתבארו בסימן זה) הוא מחלוקת הראשונים ז"ל מדברי הנ"פ ר"פ האשה רבה מבואר בשם הרא"ה והריטב"א דהוא מן התורה דמשום מלתא דעבידי לגלויי ומשום דייקא ודאי קושטא מסהיד ונחשב כעדות נמורה מדאורי' והא דאמרי בש"ס משום עגונה אקילו בה רבנן פי' הריטב"א דאקילו רבנן ולא החמירו על דברי תורה. אבל דעת התוס' שם דנאמנות רק מדרבנן ע"ש (עב"ש לקמן ס"ק ק"ט) וכן דעת רש"י ביבמות דף צ"ב בד"ה תדע דהוראה היא (וכן משמע מדברי רש"י במס' שבת דף קמ"ה ע"ב שכ' דכל המקדש אדעתא דרבנן כו' ע"ש אמנם לדברי הנו"כ דלקמן אין מדברי רש"י אלו ראייה דשם מיירי בעד מפי עד) וכן דעת הרשב"א בשיטותיו דף פ"ו. ובדעת הרמב"ם ז"ל בזה נתווכחו המחברים דמדברי הרמב"ם רפ"ה מהלכות עדות נראה דהוא מדרבנן ובס"פ י"ג מהל' גירושין דבריו סותרין זא"ז שהתחיל אל יקשה בעיניך שהקילו חכמים כו' שלא הקפידה התורה כו' לפיכך הקילו חכמים כו' והלח"מ שם פי' כוונת הרמב"ם כדעת התו' דנאמנות עד א' מדרבנן וזהו דעת הריב"ש סי' קנ"ה בדעת הרמב"ם ומ"ש שלא הקפידה התורה כו' לתקנת חכמים קרי תורה ע"ש אך דעת מהרי"ק סוף שורש ל' דמשמע מדברי הרמב"ם דמשום דהוי מלתא דעבידי לגלויי נאמן מה"ת. ע"ש וע' בתשו' נ"ב סי' כ"ז וכ"ט ובס"י ל"ג שהאריך בענין זה ודעתו להכריע דנאמן מה"ת

⁸¹ אפילו שהוא נגד חזקת אשת איש ואין עד אחד נאמן נגד חזקה. ב"ש שם י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

אפילו עד אחד⁸², אפילו העד עבד או שפחה או אשה או קרוב, מותרת לינשא, ואפילו עד ששמע מפי עד אפילו ששמעו אחד מחבירו ומחבירו⁸³ אפילו מאה אחד מהשני⁸⁴, או אשה ששמעה מפי אשה או עבד⁸⁵ או שפחה או קרוב כשרים לעדות זו.

ופסולי עדות מחמת עבירה אם פסולים מדרבנן כשרים לעדות זו, אבל פסולי עדות מחמת עבירה דאורייתא פסולים, שהתורה פסלתם שלא להאמין להם, ואם מסיחים לפי תומם כשרים.

ועוד התבאר במסכת גיטין דף כח: שמשום עיגון⁸⁶ הכשירו עדות⁸⁷ גוי או ישראל משומד לע"ז ולכל התורה כולה אם הוא מסיח לפי תומו ונאמן, ומשיאין על פיו, כשמוכיר שמו ומכירו, אולם זהו דוקא לפי תומו ואינו מכוין לעדות כלל.

אבל אם מכוין לעדות התורה פסלתו, ואפילו לא בא לבית דין להעיד אלא ששאלוהו מתחלה על פלוני ואמר שמת אין סומכין עליו, ואפילו ספר כמה דברים אחרים עמהם אין זה נקרא מסיח לפי תומו ואין סומכין על דבריו,

⁸² אם בתחלה כששאלו לו על דבר המת אמר שלא היה יודע ואח"כ העיד שמת ויש מקום לתלות על מה לא רצה להגיד בתחלה מהני עדותו. ואם מה שאמר שאינו יודע. לא אמרו בפני ב"ד של ג' אפי' שאין מקום לתלות למה אמר שאינו יודע חוזר ומגיד. רשד"ם ח"א"ה סי' פ"א. העיד העד עדותו ובסוף דבריו אמר שיבא כתב מהחכמים אין אומרים שמא לא גמר להעיד ולא רצה שייסמכו על דבריו או שנדון אותו כבא לידון בחוקה ובשטר אלא משיאין האשה ע"פ עדותו מהרי"ק ח"ב ח"א"ה סי' למ"ד.

⁸³ בין מת העד הראשון או שקיים א"צ לשלוח אחריו אפי' איתא קמן מהר"י ווייל סי' ט' ורמ"א הביאו בסעיף ח' וכו"כ כנה"ג דף י"ט ע"ב סעיף למ"ד. ואני שדיתי בי' נרגא ע"ל סי' כ"ח. אם העד מפי עד אחר ששכח מי הוא העד לא חיישינן לערמה שארית יוסף סי' ל"ב. עד מפי עד מהני בין לקולא כמו כאן בין לחומרא שאומר (מי) [הי] הוא רשד"ם סי' נ"ט. וכנה"ג בשם הרדב"ז והראנ"ח כתב דוקא להתירה ולא לאוסרה. באר היטב שם

יג

⁸⁴ באר היטב שם יג

⁸⁵ בנמרא אמרינן בכמה דוכתי דסתם עבדים פרוצים בעבירות וכמו שאמרו נמצא נגב או קוביוסטוס הגיעו וכמ"ש הרמב"ם פט"ז מה' מכירה וע"כ כתב הטור ב"ד סי' א' שסתם עבד אינו נאמן על השחיטה וא"כ קשה דכשם דנזלן דאורייתא פסול לעדות אשה ולמה יהיה העבד כשר ואפשר דישאל בעל עבירה גרע מעבד אף שהוא ג"כ בחזקת בעל עבירה. ח"מ שם ט ובב"ש שם י כתב אף על גב דסתם עבד פסול לעדות מדאורייתא מחמת עבירה צ"ל דאירי כאן בידוע שהוא כשר כמ"ש ב"ד סימן א' וכו"כ ב"ח ועיין בנ"י.

⁸⁶ שו"ע ונו"כ שם יד

⁸⁷ אינו נאמן מדין עדות דעכו"ם אינו בעדות כלל אלא משום דקים לן דקושטא קאמר ומשום עגונא הקילו חז"ל ואין לנו לחוש שמא תשכיר עדים או עכו"ם שיאמר כן מחמת חומר' שהחמירו עליה בסוף הקילו בתחלתה אעפ"כ יש לדקדק יפה אם נראה דברי רמאות ועיין בנ"י וכל שבאו לב"ד להעיד אפילו אם הוא מסל"ת לא מהני ואמרי' דכונתו להעיד ועיין תשו' הריב"ש. ב"ש שם לו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

שמא יודע דת יהודית ומכוונין לקלקלה, אבל כשמסיה לפי תומו נודע לנו אמיתות הדברים שהוא מת במקרה בלא עדותו.

כיצד, היה הגוי מסיח לפו תומו ואמר אוי לפלוני שמת, כמה נאה היה, וכמה טובות עשה עמדי, או שהיה מסיח לפי תומו ואומר דרך סיפור דברים בעלמא כשהייתי בדרך ונפל פלוני שהיה מהלך עמנו ומת, תמהנו לדבר זה כיצד מת פתאום, וכיוצא בדברים אלו שהם מראים שאין כונתו להעיד, הרי זה נאמן. אך אינו נאמן באומר סתם – זה שיצא עמי מת שאם כן היה צריך לומר קברתיו ואפילו אם מצער את עצמו על מיתתו⁸⁸.

ישראל ששמע מגוי המסיח לפי תומו, מעיד ששמע ממנו ומשיאין אשתו על פיו.

גוי מסל"ת נחשב דוקא חוץ לב"ד, אבל בא לב"ד ומסל"ת לא מהני גם בקישור דברים, שדמתכוין להעיד מיקרי ואינו נאמן.

ודוקא בא לב"ד במקום מושב ב"ד או אפילו לרב העיר שידוע שהוא דיין העיר, אבל בא לפני ג' הדיוטות שלא במקום מושב ב"ד מהני מסל"ת.

כשיש טעם על ביאתו לב"ד, כגון שבא לב"ד לקבור את פ' שהוא מת וכיוצא בדברים אלו שיש לתלות ביאתו לב"ד באיזו אמתלא הרי זה מסיח לפי תומו ומשיאין על פיו⁸⁹.

⁸⁸ ב"ש שם לו

⁸⁹ קהלות יעקב שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

לא נקרא מסל"ת כשמזכיר שם האשה⁹⁰, אפילו בא ואמר אמרו לאשת פ' שמת בעלה כיון שהזכיר שם האשה מתכוין להעיד מיקרי⁹¹.

ודוקא כשלא בא רק להודיע על מיתת בעלה, אבל אם בא להודיע שתקבל הסחורות של בעלה שמת בעלה, אפילו בא להאשה הרי זה מסיח לפי תומו ומשיאין על פיו, שאין לנו הוכחה שמכוין להתיר, רק שבא להודיע לה מכח הסחורות שתקח אותם.

אם אמר הגוי פלוני מת במסיח לפי תומו אף על פי שלא אמר עמו דברים וסיפורים אחרים, יש אומרים שמועיל כיון שמסיח לפי תומו⁹², ויש מחמירין משום שכל מי שמתכוין להעיד דרכו לומר אותו דבר לבדו, ומי שאומר מסיח לפי תומו אינו אומר אותו דבר לבדו אלא קושר עניין לפניו או לאחוריו. ודעת רוב פוסקים כדעה ראשונה.

במה דברים אמורים שסומכין על סיפור דבריו של גוי מסיח לפי תומו בשלא היה שם אמתלא שנוכל לומר שהגוי כיון לדבר אחר, אבל אם היה שם אמתלא שנוכל לתלות שיחת הגוי שמא מתכוין לדבר אחר, כגון שאומר הגוי לאחד עשה לי כך וכך שלא אהרוג אותך בדרך שהרגתי לפלוני, ואין זה נקרא מסיח לפי תומו, שכונת הגוי לירא ולהטיל אימה על זה. וכן אם שמע מערכאות של גוים שאמרו הרגנו לפלוני אינם נאמנים, מפני שהם מתפארים בזה לומר שהם עושין דין ומשפט בערכאותיהם ורוצים להחזיק כחם וממשלתם בכזבים, וכן כל כיוצא בדברים אלו.

⁹⁰ ואם אמר כמתמיה עדיין לא שמעה האשה כי מת בעלה הנראה דאין כוונתו להתיר רק כמתמיה הוי מסל"ת וכן כל שבמשמעות דברי העכו"ם מורין דאין כוונתו להתיר או להעיד כגון שראה האשה בכתה ואמר לא לחנם היא בוכה שמת בעלה הוי מסל"ת, ואם מחזר אחר קרובי המת הוי מסל"ת אבל כשאומר לאשה מת בעליך לא הוי מסל"ת. וכן בא לאחד ושאל על אשת פ' היכן היא וא"ל למה אתה מבקש אותה ואמר שמת בעלה לא הוי מסל"ת אבל אמר לאיזה דבר מבקש אותה שנראה מדבריו שאינו מתכוין להתיר כגון שאומר הנה מוטל שם אף שלא פי' הדבר הצורך ולא אמר תלך לקברו מ"מ כיון שאמר בעלה שמת הנה הוא מוטל שם הנראה דעיקר כוונתו לומר היכן הוא מונח מדקאמר שמת משמע דאין כוונתו להודיע לה שמת דאילו הי' אומר מת בעלה והנה הוא מונח שם יש לחוש אולי כוונתו להודיע שמת ומתכוין להתיר הואיל והזכיר שם האשה ומכ"ש דאם אומר היכן האשה תלך לקבור בעלה כי הנה הוא מוטל שם. ואם הוא בעצמו מזכיר שם המת על שם אשתו כגון שאומר בעלה של פ' מת מסתמא אין לחוש כי שמא אין מכיר אותו בשמו רק על שם אשתו. אמנם כשהי' מפורסם ונקרא תמיד בשמו או בכינוי פ' או ב"פ וכיוצא והנכרי הזכירו ע"ש אשתו לא הוי מסל"ת. ואם הזכירו לפניו שם האשה על עסק דבר אחר כגון שהאשה בכתה ושאל הנכרי מי זאת האשה היא אשת פ' ואמרו לו כן הוא והשיב כדן בוכה שמת בעלה מיקרי מסל"ת ומהני שם.

⁹¹ והני פ"ב דיבמות ורשב"א בחידושו ליבמות דף כ"ה ע"ב ובמהריב"ל ח"ג סי' קי"א נסתפקו דדילמא דוקא בישראל מומר שיודע ובקי בהיתר אשה לא מהני כשמזכיר שם האשה אבל בבית מהני ומדברי השו"ת אשר אכתוב בסמוך נראה לכאורה כחולקים. קהלות יעקב שם

⁹² ב"י כתב (בסי' זה ס"ק י"ד) בשם מוהרר"י מאיטצק שבכל בתי דינים שהיו בסאלני"ק בימי איתני וגאוני עולם שהיו בה פשט המנהג להתיר וכו' ע"ש. ח"מ שם כו. וכ"פ בתשובת מהרא"מ סי"ג ותשובת מהרשד"ם ותשו' רש"ך ותשו' ר"י לבית הלוי ותשו' מ"ב סי' ק"ה ואם נכרי מספר לנכרי לכ"ע אי"צ קישור דברים תשובת רש"ך ס"ב סי' מ' וב"ח כ' במקום עיגון יש לסמוך על המתירים וכן נ"ל"ז ב"ש שם לה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ולפי זה אם לא אמרנו הרגנו כו' אלא אמרו ערכאות אחרים הרגוהו נאמנים, שאינם מחזיקים ומפארים ממשלה של אחרים. ויש אומרים שבערכאות כולם אינם נאמנים אפילו אומרים שנהרג בדין אחרים שלא על ידם, שתפארת הוא לכולם כשערכאותיהם עושין דין ומשפט, מ"מ כל זה דוקא בערכאות שכונתם להתפאר עצמם בממשלתם ומפרכסין זו את זו, אבל שאר גוים מסיחים לפי תומם ואומרים פלוני נידון בערכאות שלהם נאמנים.

ובמקום שיש לחוש לשקרא, שיש רגלים לדבר⁹³ שלמדוהו לומר כך אין סומכין עליו. ואם אמר ראוי לשלם לי סחורה זו בטוב, כי היה לי אחריות הדרך שנהרג פלוני בדרך הרי זה מסיח לפי תומו ומשיאין על פיו ואין אומרים להשביח מקחו היה כוונתו⁹⁴, בעל אכסניא שאמר לאחד אל תצא בלילה שלא תהרג בדרך שנהרג פלוני, הרי זה מסיח לפי תומו ומשיאין על פיו ואין אומרים שכוונתו להוציא את עצמו מן החשד⁹⁵. ויש מפקקים בזה.

גוי מסל"ת מפי גוי נאמן, ואין חוששים שמא הגוי הראשון לא היה מסל"ת, וכן כותי השואל לכותי שלא בפני ישראל הוי מסל"ת⁹⁶. וי"א⁹⁷ שאינו נחשב מסל"ת ואינו נאמן. אם יצא קול שטבע פלוני במים שאין להם סוף וגו אמר במסל"ת פלוני מת אומרים אנו מסתמא אין ידוע לכותי יותר משאר בני אדם אלא הקול שיצא שטבע במים שאין להם סוף ידוע לו גם כן ולכן אמר שמת

⁹³ דאל"כ אין לחוש לשום חשש. ב"ש ד"ט

⁹⁴ תשובת מהר"ם מלובלין סי' קכ"ג, ב"ש שם ל"ט

⁹⁵ בתשובת רש"ד. ב"ש שם

⁹⁶ כ"כ בת"ה ונראה הני פסקים הכל שיטה א' והיינו הא דס"ל עכו"ם מסיח ל"ת מפי עכו"ם נאמן ולא חיישינן שמא שאל אותו משום דס"ל אפילו אם שאל כותי לכותי שלא בפני ישראל הוי מל"ת וכלל הוא לעולם לא חיישינן שום חשש כל שאינו רגלים לדבר כמ"ש בשם הג"מ לכן לא חיישינן שמא היה ישראל שם בעת ששאל כותי זה לכותי אחר או שמא שאל אותו בשם ישראל כל כהני הששות לא חיישינן כמו דלא חיישינן שמא אמר כן כדי לאיים עליו אבל החששא שמא שאל כותי השני לראשון לאו חששא היה כי כן הוא דרך המספרים זה עם זה לפעמים מספר הכל מעצמו ולפעמים שואל א' לחברו מ"ה הוי חשש שמא שאל לו אלא דס"ל אפילו אם היה שואל לו הוי מסל"ת אם שאלו לו שלא בפני ישראל לא חיישינן שמא היה ישראל שם מטעם הנ"ל. ב"ש שם מ

⁹⁷ הר"ן החולק על הת"ה וס"ל עכו"ם מפי עכו"ם לא הוי מל"ת ג"כ מודה דלא חיישינן שום חשש כל שלא היה רגלים לדבר לא כן הוי חשש שמא שאל בשם ישראל או שמא היה ישראל שם אלא ודאי משום דס"ל אם עכו"ם שואל לעכו"ם אפילו לא היה ישראל שם ולא שאל בשם ישראל לא הוי מסל"ת לכן עכו"ם מפי עכו"ם לא הוי מל"ת כי חיישינן שמא שאל לו וכל כה"ג הוי חששא כמ"ש ובוה שפיר הדיוק של הב"י במה שמדייק מתשובת הר"ן כשכותי שואל לכותי לא הוי מסל"ת כן נ"ל בפלוגתות אלו. ב"ש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

וכן אם יצא קול שנדון בערכאות ואמר שמת אומרים אנו שאמר שמת מחמת הקול ואין סומכים שהרי מפרסמים הם ומתפארים כנזכר⁹⁸.

התחיל הגוי להסיח לפי תומו לפני ישראל, ובין כך בא ישראל אחר ושאל ופירש הגוי את סיפורו הרי זה מסיח לפי תומו ומשיאין על פיו⁹⁹.

גוי שמספר ליהודי בתשובת שאלה, וליהודי אחר במסל"ת אם אחר שסיפר לראשון בתשובת שאלה סיפר לשני במסל"ת אין זה מסיח לפי תומו ואין משיאין על פיו¹⁰⁰.

אם תפסו לגוי והאשימוהו שהוא הרג את היהודי, והשיב שהוא לא היה ההורג אלא חבירו הרי זה מסיח לפי תומו ומשיאין על פיו¹⁰¹. וי"א¹⁰² שאינו מסל"ת.

ישראל שאמר לגוי הודה כל מה שעשית, והגוי אמר הרגתי לפלוני הרי זה מסיח לפי תומו ומשיאין על פיו¹⁰³.

שאלו לגוי מאין באו לך מעות, ואמר הרגתי לפלוני ולקחתי מעותיו הרי זה מסיח לפי תומו ומשיאין על פיו¹⁰⁴. וי"א¹⁰⁵ שאינו מסל"ת.

גוי מסל"ת שאמר פלוני מת, ואח"כ אמר שקר דברתי נאמן. שהפה שהתיר אסר¹⁰⁶.

טו. מעשה באדם אחד שהיה מסיח לפי תומו ... והטבילוני

לאכול בתרומה ... והעלהו רבי לכהונה על פיו בתרומה

דרבנן

⁹⁸ אבל אם לא יצא קול ואמר שמת לא היישין שמא שמע מערכאו' וכן לא היישין שמא טבע במים שאל"ס כל כי האי הוי חיש בעלמא ולא היישין כל שאינו הכרח להאי חישא. ב"ש שם

⁹⁹ רשד"ם הא"ה סי' מ"ג וסי' קס"ה. בבאה"ט מא

¹⁰⁰ מהריב"ל ח"א כלל א' סי' ט', בבאה"ט שם

¹⁰¹ מהר"ש סי' ל"ה.

¹⁰² והר"ש הלוי בבאה"ט שם

¹⁰³ תשובת ב"י מדיני גוי מסל"ת

¹⁰⁴ הר"ש הלוי סי' ג'

¹⁰⁵ במהר"ם מלובלין סי' קל"ב

¹⁰⁶ גוי מסל"ת אומר שמת פלוני ואח"כ אמר שקר דברתי ומעיד הישראל ששמע מגוי א' שפלוני מת לא היישין שמא מהגוי שהכחיש את עצמו שמע הר"ם אלשיך סי' ק"ה. גוי שלא נתכוין להתיר אלא להעיד ובא לב"ד ואח"כ מסל"ת יש להסתפק אי היישין ליה מסל"ת מהריב"ל ח"ג סי' ע"ו. וע' בספר פני משה סי' נ"ג. אם בפעם אחרונה היה מכחיש דבריו הראשונים בדרך ספור ומסל"ת יש להסתפק מהריב"ל ח"א כלל א' סי' ז'. אם ישראל מעיד מפי גוי שמת בעלה של פלונית והגוי מכחישו ואמר להר"ם אין הגוי נאמן. באה"ט שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר במסכת כתובות דף כו. במקומות שאוכלים תרומה מי שבא¹⁰⁷ ואמר כהן אני אינו נאמן, אפילו בזמן הזה שאין עבודה על גבי מזבח. ואין מעלין אותו לכהונה על פי עצמו לא לקרות בתורה ראשון ולא לישא כפיו ולא לאכול בתרומה אפילו בזמן הזה שהוא מדרבנן, ולא יאכל בקדשי הגבול עד שיהיה לו עד אחד.

היה עד¹⁰⁸ אחד מעיד עליו שהוא כהן, נאמן אפילו להאכילו בתרומה בזמן הזה שהוא מדרבנן.

וכן אם היה מסיח לפי תומו נאמן, כיצד מסיח לפי תומו כמעשה שהיה, באחד שהיה מסיח לפי תומו ואמר זכור אני כשהייתי תינוק והייתי מורכב על כתפו של אבא הוציאוני מבית הספר¹⁰⁹ והפשיטוני את כתנתי והטבילוני לאכול בתרומה לערב והבירי בדילים ממני פירוש כדי שלא יחזרו ויטמאוני בנגיעתם, והיו קורין אותי יוחנן אוכל הלוח, והעלהו רבינו הקדוש לכהונה לאכילת תרומה דרבנן ונשיאת כפים וקריאה בתורה וכל הנ"ל, על פי עצמו.

אולם אנו נוהגין¹¹⁰ לקרות לתורה ראשון ומניחין לישא כפיו¹¹¹ לכל מי שיבא ויאמר כהן אני, שחוסר נאמנותו אינה אלא משום גזירה שלא יאכילוהו תרומה, כיון שמעלין מקריאת התורה לתרומה¹¹², ואנו הואיל ואין

¹⁰⁷ שו"ע ונו"כ שם ג א

¹⁰⁸ שו"ע ונו"כ שם ב ד

¹⁰⁹ ישיש לחשוש שמא עבד הוא והמור השמיט דס"ל דלא היי' שמא עבד הוא ומכ"ש בארצותינו דלא שכיחי עבדים כנענים שמלו וטבלו לשם עבדות שיאכלו בתרומה ח"מ שם ד, אבל המחבר שכתבו והרמ"א שלא השיג משמע דחיי'. ב"ש שם ה ועיין פ"ת שם.

¹¹⁰ רמ"א שם ומשנה ברורה קבח א

¹¹¹ הרמ"ך בעל דעה זו לא כתב רק לקרות בתורה ראשון ונתן טעם לדבר דלא אכפת לן אם יקרא בתורה ראשון כלומר דאין בזה צד איסור רק מפני דרכי שלום (כדאיתא במשנה בהנזקין דף נ"ט) אבל נשיאות כפים דאיכא איסור עשה בזה אין מקילין אף לדעת הרמ"ך. ח"מ שם א וצ"ל רמ"א הכריח כן מדכתבו הר"ן והמגיד בשם הרמ"ך מנהג שלנו להאמינו לקרוא בתורה ולא היישין שמא יאכל תרומה משום תרומה בזה"ז מדרבנן הוא והם תרצו משום דאין אנו נוהגים בארצותינו לאכול תרומה וקשה הא אכתי יש חשש שמא יעלה לנשיאת כפים אלא ודאי כל דבר שאין לו הנאה לא היישין שיעשה איסור ואין לו הנאה מזה. ב"ש שם ב. וקשה נהי דעכשיו בחוץ לארץ ליכא תרומה אכתי איכא מתנות כהונה של פדיון הבן, ולדעת הש"ע י"ד סי' ס"א מתנות זרוע לחיים וקיבה נוהג בחוץ לארץ. אבני מילואים שם א. ועיין בספר ישועות יעקב סק"א שכ' לחלק בין זמן המקדש שהיו מברכין בשם המפורש איכא איסור עשה משא"כ בזה"ז ושוב מצא חילוק זה בתשובת מהרי"ט (ח"א סי' קמ"ט) ולכן מסיק דהעיקר כדברי הרמ"א ז"ל דנאמן לנ"כ ומנהגן של ישראל תורה היא ע"ש.

¹¹² ב"ש שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

תרומה מצויה בינינו כלל אין חוששין לקריאת התורה ראשון, ואפילו לדוכן לא חיישינן.

ומה שנאמן לומר על עצמו שהוא כהן בימינו זהו אם הוא בעל תורה וירא אלקים הבא ממקום שיש שם בסביבתו שומרי תורה ומסורת ישראל¹¹³, אבל עם הארץ הבא ממקום שאין שם שומרי תורה ומצוות אינו נאמן ע"י עצמו אלא ע"י אחרים שיבררו לנו שאכן הוא כהן. ואם עד אחד כשר מעיד שהלה כהן¹¹⁴, נאמן ויכול לישא כפיו ולעלות לתורה ראשון.

ואף על פי שאינו נאמן על עצמו לאכול תרומה, מכל מקום נאמן לאסור על עצמו בגרושה חללה וזונה, שהרישוינהו לנפשיה חתיכה דאיסורא ואינו מטמא למתים לפי דבריו. והנבעלת לו מפסולי כהונה כגון גרושה או זונה, הרי היא ספק חללה וזרעה פסול לכהונה מספיקא דשמא כהן הוא וחלל זרעו.

טז. מעשה בא לפני רבי בתינוק אחד שהיה מסיח לפי תומו ואמר אני ואמי נשבינו לבין העכו"ם ... והשיאה רבי על פיו לכהונה בשבויה הקילו

עוד התבאר שם דף כז. ששפחת שבויה אינה נאמנת לטהרה ולהתירה לכהן, וכן קטן י"א¹¹⁵ שאינו נאמן, וי"א וכן עיקר¹¹⁶ שגם בנה או בתה אפילו גדולים אינם נאמנים, אולם אם הוא או השפחה מסיחין לפי תומן¹¹⁷ ואפילו בנה או בתה נאמן, וכיצד מסיח לפי תומו, כגון המעשה המסופר בגמרא בקטן אחד שנשבה עם אמו ובא והסיח לפי תומו ואמר נשבינו לבין הגוים אני ואמי, יצאתי לשאוב מים דעתי על אמי, ללקוט עצים ודעתי על אמי,

¹¹³ דע"י שבא ממקום שיש שם שותומ"צ מירתת לשקר דאפשר לברר. כה"ח או"ח קבח סק"ו

¹¹⁴ שו"ת שבט הלוי ח"ג סי' קע"ח

¹¹⁵ כן דעת הב"ש והח"מ וכדעת הרמב"ם אבל בביאור הגר"א ב משמע שנקט לעיקר כדעת הר"ן דקמן נאמן אפילו במכוין.

¹¹⁶ עיין ח"מ שם א עשה בזה מחלוקת וכתב שלדעת המחבר נאמנים אולם בב"ש שם ג השיא דברי המחבר לדברי האומרים שאינם נאמנים. ועיין בביאור הגר"א שם שכן הוא דעת הר"ן

¹¹⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם א ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

והשיאו אותה חכמים לכהן על פיו. ויש אומרים¹¹⁸ דקמן נאמן אפילו במכוון להעיד דבשבויה הקילו.

גוי פסול לעדות שבויה, י"א שאפילו מסיח לפי תומו אינו נאמן¹¹⁹ אף על גב שנאמן לעדות אשה להשיאה, זהו רק משום דאשה מדייקת היטב לפני שסומכת על עדות שמת בעלה מתוך חומר שהחמרתה עליה בסופה שאם יתברר שלא מת בעלה תצא מזה ומזה ובניה מהשני ממזרים, מה שאין שייך כאן. ויש מקילין אף בזה וכן עיקר להלכה¹²⁰. וכן עד מפי עד מסיח לפי תומו נאמן להקל ולא להחמיר.

**יז. תנאי ב"ד הוא ... וקוצץ סוכו של חבירו להציל את
נחילו ... שיהא שופך יינו ומציל את דובשנו ... שע"מ
כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ**

כבר התבאר לעיל דף פא: שיש אומרים¹²¹ שכשרואה אדם ממונו נפסד, מותר לו להציל ממונו ע"י הפסד ממונו חבירו על דעת לשלם לו.

¹¹⁸ דעת הר"ן ועיין ערוך השולחן שם ה שכן דעת ר"ה-ב הפוסקים

¹¹⁹ דעת הרא"ש דלא משתמע בשום מקום שיהיה גוי נאמן בעדות שבויה אלא דוקא בשפחה מהני מסל"ת
¹²⁰ הוא דעת רב פלמוי גאון מטעם דכיון דמהני עדות גוי להחמיר אשה באיסור כרת כל שכן לאיסור לאו דהכא
באיסור שבויה לכהן. ובט"ז שם ג נקט כדעתו לדינא וכן בתשובת מהריק"ש סי' ל' הכריע כסברת הגאון וכן
ראיתי להרדב"ז בתשובה כ"י (כעת הוא במודפסות חלק ה') סימן שני אלפים קנ"ו פסק כסברת הגאון וכתב
דהכי נקטינן דדברי הגאונים דברי קבלה ועוד דבא"ז ובס' בשר ע"ג גחלים הביאו סברתו משמע דהלכת' היא
ע"ש. גם בתשובת מהר"ם אלשקר סימן צ"ה פסק כן ע"ש. גם בתשובת כנסת יחזקאל ס"ס ג"ז הביא עובדא
שהסכימו כל הרבנים וסמכו על דעת רב פלמוי גאון דישמעאל מסל"ת נאמן בשבויה ע"ש וכן הסכים בס'
ישועות יעקב סק"ד ע"ש:

¹²¹ אע"ג שכתב הר"ף (בפרק הגזול שם) דלא קיי"ל כר' ישמעאל, וכן משמע בפ' מרובה שאמרו יחידאה היא,
אבל הרא"ש (פ' הגזול סימן טז) דחה ראיית הר"ף והרמ"א בסימן רעד הביא הך דנחיל של דבורים שיש
אומרים שיכול לקוץ הענף כדי להציל נחילו ונותן לו דמי הענף, וסיים שיש חולקין. ובסימן שח סעיף ז הביא
הרמ"א מדברי התרוה"ד במו שלקה סוס של חבירו שלא מדעתו כדי להציל את שלו מהפסד, שאינו נקרא
גזלן שתנאי ב"ד הוא, וכתב הסמ"ע שם דמה שלא הביא הרמ"א שם דעת החולקים, משום דס"ל שאף הר"ף
לא פליג אלא שאין בעל היין חייב לשפוך יינו, אבל כשאין בעל היין שם ולא גילה דעתו דלא ניהא ליה,
אפשר שמורה שמותר לו לשפוך יינו של חבירו ע"ד לשלם לו, ובכה"ג איירי הרמ"א, עיין שם. אבל בתרוה"ד
מבואר בהדיא שלדעת הר"ף אף בכה"ג נקרא שואל שלא מדעת והוי גזלן. ולפי דעת התרוה"ד נראה שה"ה
בחבית דבש ויין שיכול בעל הדבש לשפוך מעצמו יינו של חבירו להציל דבשו, ואם בעל היין כאן כופין אותו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ולפיכך מי שהיה לו נחיל של דבורים וברחו וישבו על אילן של חבירו, יש אומרים שיכול בעל הנחיל לקצוץ הענף כדי להציל נחילו ונותן דמי ענף לבעל האילן, ויש חולקין.

**יח. המכיר כליו וספריו ביד אחר ויצא לו שם גניבה בעיר
ישבע לו לוקח כמה נתן ויטול ואם לאו לאו כל המנו
שאני אומר מוכרן לאחר ולקחן זה הימנו**

אמרו חז"ל חזקה¹²² כל דבר המטלטל שהוא ביד האדם, או ברשותו¹²³, בחזקת שהוא שלו, ואפילו אם יבא אחד ויערער ויביא עדים שהוא שלו אלא שהפקידו אצלו או השאילו לו, נאמן המוחזק לומר מכרתו לי או נתתו לי במתנה, ומ"מ צריך הנתבע לישבע היסת¹²⁴. והיסת חייב אפילו כשאין לתובע עדים, כדין כל תובע מנה לי בידך.

אולם זהו דוקא¹²⁵ בדברים שאינם עשויים להשאיל או להשכיר, אבל בדברים העשויים להשאיל ולהשכיר, אף על פי שאין לו עדים איך בא לידי המחזיק, אבל יש לו עדים שהיה שלו וגם ראו עתה החפץ בידו, והמערער טוען שהשאילו או השכירו לו, אינו נאמן לומר לקוח הוא בידי ולא ממושכן הוא בידי. וכל זה כשראו החפץ בידו, אבל כשלא ראו, אפילו בדברים העשויים להשאיל ולהשכיר נאמן לומר לקוח במיגו דהחזרת, וכ"ש שיכול לטעון החזרת, וכן נאמן במיגו דנאנסו.

שישפוך יינו, וצ"ע למה לא הביאו הרמ"א בסימן רסד, ובשו"ע הרב הלכות שאלה ושכירות סעיף ו כתב דין זה גם בחבית דבש ויין, והביא שיש חולקים וסיים שירא שמים יחמיר לעצמו בדבר שאין בו הפסד, ועיי' עוד בפת"ש סימן רסד ובאחרונים שהאריכו בדין הצלת ממונו עיי' הפסד ממון חבירו.. ועיי' שו"ע הרב ה' גזילה סעיף ב שכתב שאסור להציל עצמו בממון חבירו שלא במקום פיקוח נפש, אפילו ע"ד לשלם, ואפילו רפואת גופו, ולכאורה לדעת הרמ"א שמתיר בהצלת ממונו, כ"ש ברפואת גופו, אפילו שלא במקום פיקוח נפש, וצ"ע.

¹²² שו"ע ונו"כ קלג א

¹²³ ומבואר בשו"ע סימן קלה סעיף א וכן בסימן עב סעיף כא דבבהמה וחיה לא אמרינן חזקה שהוא שלו, דכיון שהיא מהלכת יש לחוש שמעצמה נכנסה לרשותו של זה, ובש"ך סימן עב ס"ק קה משמע שבהמה וחיה דינם כדברים העשויים להשאיל ולהשכיר, ואם יש לו מיגו נאמן בטענת לקוח הוא בידי, ובתומים שם חולק, ועיי' דברי חיים דיני חזקה סימן ג.

¹²⁴

¹²⁵ שו"ע ונו"כ שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

לפיכך בעל הבית¹²⁶ שאינו עשוי למכור את כליו ויצא לו שם גניבה בעיר ואמרו שנגנבו כליו וספריו, והכיר כליו וספריו ביד אחרים, או שהיה עשוי למכור והיו כליו אלו שהכיר מכלים העשויים להשאיל ולהשכיר, אם באו עדים שאלו הם כליו של זה הואיל ויצא לו שם גניבה בעיר, וגם הוא אינו עשוי למכור כליו מאמינים לו שאלו הם שנגנבו ממנו, ולא חיישינן שמא מכרם לאחרים ואותם האחרים מכרם לזה הלוקח. כמו שיתבאר להלן דף קפו.

וכן אפילו אם הוא עשוי למכור כליו, הואיל ודרך אלו הכלים להשאיל ולהשכיר והיה יכול לטעון ללוקח זה השאלתים או השכרתים לך והוא אינו טוען כן אלא נגנבו ממנו, וגם כבר יצא לו שם גניבה בעיר¹²⁷, מאמינים לו גם כן שאלו הם שנגנבו ממנו, ולא אמרינן שמא מכרם לאחרים ואותם האחרים מכרום ללוקח וגם הוא עדיין לא נתייאש כגון שהיה מרדף אחריהם תמיד, לפיכך צריך הלוקח להחזירם לו. מ"מ עשו בו תקנת השוק שישבע זה הלוקח שהם בידו בנקיטת חפץ בכמה לקח אותם ויטול מבעל הבית ויחזיר לו כליו.

יט. וני יצא לו שם גניבה בעיר מאי הוי ליחוש דילמא

זבנינהו והוא ניהו קא מפיק שמא

ואם היה הבעל הבית עשוי למכור את כליו וגם לא היו אלו הכלים הנמצאים ביד הלוקח מן הכלים העשויין להשאיל ולהשכיר, אף על פי שיצא לו שם גניבה בעיר והוכרו כליו או ספריו ביד אחרים ויש לו עדים שאלו הם שנגנבו ממנו, אין מאמינים לו שאלו הם שנגנבו ממנו ואין הלוקחות צריכים להחזירן לו, דשמא הוא מכרן לאחרים שהרי עשוי למכור, ומה שיצא לו שם גניבה בעיר שמא עילה מצא שהיה בוש שיאמרו מוכר כליו הוא, או שמא כלים אחרים נגנבו ממנו ואינם אלו שהוכרו.

¹²⁶ שו"ע ונו"כ שנו א

¹²⁷ שהאי יצא לו שם גניבה בעיר, היינו דוקא שהוא צועק כלי (של) פלוני שסימנו כך וכך אבדתי, ואח"כ רואה כלי כזה ביד בעה"ב אחר, וז"ש והכיר כליו בו, שהכל רואין שיש לכלי זה אותן סימנים שצעק עליו שנגנבו מידו. סמ"ע א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

**כ. שבאו בני אדם בתוך ביתו ועמד והפגין כלילה ואמר
נגנבו כללי... שהיתה מחתרת חתורה בתוך ביתו ובני
אדם שלנו בתוך ביתו יצאו ואנבורקראות של כלים על
כתפיהם והכל אומרים נגנבו כליו של פלוני... בעל
הבית העשוי למכור כליו**

אם יצא לו שם הגניבה בעיר בסיבת שבאו בני אדם ולנו בתוך ביתו, ועמד הוא וזעק כלילה נגנבו כלי וספרי, ובאו בני העיר ומצאו מחתרת חתורה ובני אדם שלנו בתוך ביתו יוצאים וחבילות של כלים על כתפיהם והכל אומרים הללו כליו וספריו של פלוני, אלא שעכשיו אף על גב שיש עדים שאלו הכלים הם שלו אינם יודעים אם אלו הכלים הם הם שנגנבו לו כבר כי לא ראו אותם כבר אלא בתוך החבילות היו, כיון שישנם שם כל התנאים הללו מאמינים לבעל הבית שהם הם שנגנבו ממנו, וישבע זה שהכלים בידו בנקיטת חפץ כמה נתן בהם ויטול מבעל הגניבה ויחזיר לו כליו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

